

Dat de vlinderwerkgroep Friesland gedreven was is wel bekend, ze wilden zelfs precies weten of het nu een klein of een groot Koolwitje was, dat aan de overkant van de sloot ging zitten. Het Witje werd gedwongen om op te vliegen doormiddel van een spervuur van kluiten, zo konden we vaststellen dat het een Groot Koolwitje was.

Tijdens een kleine rust pauze aan het eind van de kwelder konden we genieten van de rust die er heerst in dit gebied.

Tijdens de terugweg over klein bruggetjes en lang kweekgras was er even een kleine opwinding in de groep, één van de deskundigen onder ons, meende een Koninginnepage te zien, wat achteraf toch slechts een Koolwitje bleek te zijn. Na twee en een half uur rond te hebben gezworven door het buiten gebied was het tijd voor een kop koffie of iets sterkers, bij de Seedykstertoer. De oude grassilo is omgebouwd tot uitkijktoren, deze werd beklommen: de beloning was een mooi uitzicht over het buitendijks gebied.

Aan het eind van de middag was het tijd om een kijkje in de vlindertuin van Interzorg te nemen, ook de rest van de tuinen van Interzorg werd onder de loep genomen.

Als afsluiter werd gezamenlijk een kop soep gegeten die werd aan geboden door Interzorg. Hierna ging een deel van ons naar huis.

De nachtvlindernacht.

De excursie was nog niet voorbij. De werkgroep had aansluitend aan de excursie een nachtvlindernacht georganiseerd. Die vond plaats op vier punten in en om Ferwert: op twee plekken in het aangeplante Ferwerter bos, in de vlindertuin van Interzorg en in de tuin van een particulier.

De belangstelling hiervoor was redelijk: ongeveer 15 mensen kwamen een kijkje bij de activiteit nemen. De opbrengst was goed: ongeveer 80 verschillende soorten. Het was een heldere warme zomernacht.

Verslag excursie De Meenthe 5 augustus 2006 Gerrit Tuinstra

Colias hylae, de gele luzernevlinder, was toch wel een van de meest interessante soorten die we tijdens de excursie naar de Meenthe, op 5 augustus van dit jaar, hebben waargenomen. Echter, er zijn meer leuke soorten gezien. In dit verslag wordt verder ingegaan op deze en andere waarnemingen, gedaan tijdens deze zeer geslaagde excursie.

Met slechts een paar telefoontjes vooraf werd verondersteld dat er maar weinig leden van onze werkgroep de excursie zouden bijwonen. Op zich niet vreemd natuurlijk omdat het midden in de vakantieperiode viel. Toch stond er rond 14.00 uur, bij het parkeerterreintje te Zandhuizen, een vrij grote groep geïnteresseerden klaar om te vertrekken richting het eerste gebied wat we die dag zouden bezoeken.

De groep was mede zo groot door de aanwezigheid van een viertal heren van de Drachtster vrijwilligersploeg van Landschapsbeheer Friesland. Deze ploeg heeft de afgelopen twee winterseizoenen kleinschalig beheer uitgevoerd op diverse terreinen rond Zandhuizen. Dit werk wordt speciaal uitgevoerd t.b.v. het gentiaanblauwtje (*Maculinea alcon*), die in deze omgeving een aantal kleine populaties heeft. Onder andere in het natuurgebied de Meenthe, ten noorden van Noordwolde, het gebied dat we als eerste bezochten.

Het gebied bestaat uit bossen, afgewisseld met heideterreintjes en enkele (schrale) graslandjes. Het lagere deel van het grotere heideveld bestaat vooral uit dopheide, die hier en daar sterk vergrast is. Op plekken staat behoorlijk wat klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*), de waardplant van het gentiaanblauwtje en beenbreek (*Narthenium ossifragum*). Op verschillende plekken hier zijn kleinschalige plagwerkzaamheden uitgevoerd om het zaad van de klokjesgentiaan de kans te geven te kiemen. Iets wat vrijwel niet lukt wanneer de heide geheel vergrast is.

In ieder geval vorig jaar zijn op deze locatie nog gentiaanblauwtjes waargenomen. Tijdens de excursie werden ze er helaas niet gezien. Ook werden geen eitjes gevonden op de (bijna) bloeiende klokjesgentianen.

Foto: L.de Zee

Een andere beheersmaatregel op dit heideterrein is zgn. drukbegrazing door een schaapskudde. De schapen worden ingezet om de vergrassing met pijpestrootje tegen te gaan. Het is van groot belang dat in dit soort terreinen, met (rest)populaties van gentiaanblauwtjes, de groeiplaatsen van klokjesgentianen worden ontzien bij de begrazing, zeker in de bloeitijd, wanneer de eitjes op de bloemen/knoppen worden afgezet.

De excursie in dit gebied leverde 13 soorten dagvlinders op, waaronder icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*) en verschillende exemplaren van de bruine vuurvlinder (*Lycaena tityrus*), een soort van de rode lijst. De meest aansprekende nachtvlinder werd waargenomen op dezelfde locatie als waar de bruine vuurvlinders werden gezien, op een schraal graslandje met o.a. schapezuring

(*Rumex acetosella*), de waardplant van deze vlinder en tevens van de prachtige purperspanner (*Lythria cruentaria*). Ook deze werd hier waargenomen.

Het tweede gebied dat bezocht werd is de Driesprong. Een niet al te groot gebied, evenals de Meenthe in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer. Een prachtig terrein bestaande uit een aantal bospercelen rond een vochtig grasland en een stuk natte heide. Een aantal jaar geleden is hier een gedeelte bos gerooid om meer ruimte te bieden aan grasland dan wel heide.

Ook hier bevindt zich een populatie van het gentiaanblauwtje. Hoewel we tijdens de excursie geen vlinders hebben waargenomen, konden we toch vaststellen dat de soort zich er nog voorplant. Op het stukje heide werden namelijk op verschillende klokjesgentianen eitjes gevonden. Aardig was ook de waarneming van verschillende exemplaren van de vedermot *Stenoptilia pneumonanthæ*, waarvan de rupsen eveneens afhankelijk zijn van klokjesgentiaan.

Drie andere soorten nachtvlinders die hier werden vastgesteld zijn de bladroller (micro-nachtvlinder) *Argyroplote schulziana*, de Sint Jansvlinder (*Zygaena filipendulae*) en de wilgenwesvlinder (*Synanthedon formicaeformis*). *A. schulziana* is prachtig mooie, roodbonte, vrij forse bladroller, die voorkomt op heideterreinen. Van de Sint Jansvlinder werd een cocon gevonden en de wilgenwesvlinder (die gerekend wordt tot de dagactieve nachtvlinders) werd met het net gevangen langs een pad.

Een prachtig gebied! Niet alleen qua vegetatie maar zeker ook wat dagvlinders betreft. In het uurtje dat we het gebied verkenden werden maar liefst 19 verschillende soorten waargenomen! Met als topper natuurlijk die gele luzernevlinder, die rap door het gebied vloog. Ook hier werd de bruine vuurvlinder weer waargenomen, evenals een exemplaar van het geelsprietdikkopje (*Thymelicus sylvestris*), een “broertje” van het veel algemenere zwartsprietdikkopje (*Thymelicus lineola*), die ongetwijfeld ook in het gebied voor zal komen, maar er nu niet werd waargenomen.

’s Avonds werd de excursie voortgezet in het gebied dat ’s middags als eerste werd bezocht, de Meenthe. Voor en tijdens de schemering werd een wandeling gemaakt langs een stukje droge heide met schrale stukjes grasland, waar o.a. een roodbont heideuiltje (*Anarta myrtille*) werd gezien. Kort daarna werden een drietal lampen/lakens en een lichtval opgesteld om nachtvlinders te inventariseren. Helaas was het behoorlijk helder geworden, daalde de temperatuur en steeg de luchtvochtigheid. Factoren die meestal het resultaat negatief beïnvloeden. Toch werden er op de vier locaties nogal wat soorten waargenomen. In totaal gaat het om 41 soorten micro-nachtvlinders en 76 soorten macro-nachtvlinders.

Interessante macro's waren de spanner *Deileptenia ribeata*, de uilen *Agrotis vestigialis*, *Calamia tridens*, *Cosmia pyralina*, *Craniophora ligustri*, Nederlands kleinste uiltje *Hypenodes humidalis* en de beervlinder *Eilema lurideola*. Onder andere de volgende micro's werden waargenomen: *Batia lambdella*, *Cochylis dubitana*, *Helcystogramma rufescens*, *Platytes alpinella*, *Stenolechia gemmella*, *Ypsolopha alpella* en *Ypsolopha scabrella*.

De Nationale Nachtvlinder Nacht 2006 in Friesland. Siep Sinnema

In 2006 werd de nacht van 23 september uitgeroepen tot Nationale Nachtvlinder Nacht. In Friesland was het enthousiasme hiervoor behoorlijk groot, op maar liefst 11 plaatsen werd het publiek uitgenodigd om eens te kijken wat er 's nachts zoal aan "motten" rondvliegt. Men kon op de meeste plaatsen zowel kennis maken met het lokken van nachtvlinders met sterke lamp en laken als door middel van smeer.

De locaties waren:

Buitenpost (De Kruidhof), Appelscha (Bezoekerscentrum SBB), Ferwerd (Basisschool Op Streek), Korteheemmen (Woodbrookershuis), St.Nicolaasga (Vegelinbos), Terschelling (Midsland), Oranjewoud (Marijke Muoiwei), Rijsterbos (werkschuur Fryske Gea), Drachten/Ureterp (De Fûgelhelling), Beetsterzwaag (tropische kas), Bakkeveen (Camping De Ikeleane). Elders in deze Flinterwille vindt u een verslag van de locatie Ferwert, waar de nacht was georganiseerd in samenwerking met de basisschool; een goed initiatief! De publieke belangstelling was uitstekend te noemen: meer dan 300 mensen kwamen in totaal een kijkje nemen op de verschillende locaties in Friesland. Het feit dat het eind september vroeg donker wordt, heeft hierbij zeker een rol gespeeld. In 2005 was de datum vastgesteld op 1 juli, hetgeen betekende dat we moesten wachten tot een uur of elf voor er begonnen kon worden. Ook de extra publiciteit heeft vast een rol gespeeld: diverse regionale kranten hadden in de week voor 23 september aandacht geschonken aan de Nationale Nachtvlinder Nacht, terwijl de Leeuwarder Courant bijna een halve pagina had uitgetrokken voor het nachtvlinderen. Verder was er nog een interview voor Omrop Fryslân en waren de locaties vermeld op Teletext. Was de publieke belangstelling dus boven verwachting, de belangstelling van de hoofdrolspelers, namelijk de nachtvlinders, viel nogal tegen. Ondanks het mooie weer kwamen de meeste plaatsen niet verder dan 20 tot 30 verschillende soorten macro-nachtvlinders. Ook de aantallen per soort waren in het algemeen klein. Kennelijk is eind september toch niet het meest geschikte moment om deze nacht te organiseren.